

Kemijski sastav sladoleda u prahu

	%
mlječne masti	29,96
bjelančevine (proteini)	9,02
mlječnog šećera	13,66
soli (mlijeka)	2,39
šećera dodatnog (saharoza)	40,57
žumanjka u prahu	0,63
stabilizatora	0,758
vanilina	0,012
vode	3,0
Ukupno	100,00

Kod rekonstruiranja sladoleda u prahu za smrzavanje uzet ćemo 38,855 kg + 3% vode koja se nalazi u sladoledu u prahu, tj. 40,05 kg i 59,95 dodatne vode, tako ćemo ponovno dobiti proizveden sladoled u freezeru sa 12% masti, 10% sbm i 16,25% dodatnog šećera.

Dipl. inž. Milan Hafner, Ljubljana
Poslovno združenje za mlekarstvo

Pregled proizvodnje, otkupa i prerade mlijeka u Sloveniji god. 1963.

Osnovna konstatacija, koja karakterizira i tržište mlijekom i mlječnim proizvodima u Sloveniji jeste, da uslovi za tržišnu proizvodnju mlijeka u ovoj godini nisu bili povoljni, što je prouzrokovalo i smanjenje broja krava u SR Sloveniji.

Zvanični statistički podaci pokazuju, da se broj muznih krava tokom godine značajno smanjio. To možemo uočiti ako uporedimo stanje 15. I 1963. sa stanjem 15. I 1964. :

	15. I 1963.	15. I 1964.	smanjenje %
ukupan broj krava i steonih junica	281.000 kom	267.700	— 4,73
od toga:			
— na društv. sektoru	18.800 „	17.400	— 7,77
— na individual. sektoru	262.200 „	250.300	— 4,53

Ukupna prošlogodišnja proizvodnja mlijeka ocjenjuje se na neko 421 milijun l. Na društvenom sektoru ta proizvodnja bila je 45,6 mil. l, što znači, da se je proizvodnja minimalno povećala (za 1,46%) uprkos smanjenju broja krava.

Smanjenje broja krava prouzrokovalo je i stagnaciju organiziranog otkupa tržišnih viškova mlijeka mljekarskih pogona u Sloveniji. U upoređenju s prošlim godinama, obim i struktura otkupa mlijeka ovih poduzeća, prema podacima Poslovnog združenja za mlekarstvo — Ljubljana, bile su:

God.	ukupan otkup (mil. l)	index	otkup društ. sekt.	index	otkup priv. sekt.	index
1960.	72,2	100	20,6	100	51,6	100
1961.	88,6	122,7	29,3	144,2	59,3	115
1962.	83,0	115	32,7	158,7	50,3	97,5
1963.	83,5	115,7	37,7	183	45,7	88,5

Bitna promjena svakako se pojavila u strukturi otkupa, u kojem društveni sektor zauzima u god. 1963. već 45,3%, dok se privatni smanjio na 54,7%. U posljednje dvije godine zapaža se tendenca brzog smanjenja proizvodnje mlijeka individualnih proizvođača za tržište. Prošlogodišnje smanjenje iznosi 9,15%, što znači, veće je od smanjenja broja krava. Istovremeno, povećala se proizvodnja društvenog sektora za 15,3% u upoređenju s god. 1962.

Svakako je u posljednjim godinama utjecaj tržišne proizvodnje mlijeka ovog sektora sve značajniji, iako se zbog ekonomskih uslova ova proizvodnja ne proširuje onako kako bi trebala.

Iz sabranih podataka možemo zaključiti, da je najznačajniji moment koji je regulirao proizvodnju mlijeka odnos između troškova proizvodnje i postignutih otkupnih cijena, kao i neusklađen odnos između cijena tovnog goveda i mlijeka. Kod proizvodnje mlijeka imali su gubitke društveni proizvođači, a isto tako i privatni sektor, zbog čega su mljekare bile prinuđene, da u toku godine prema svojim mogućnostima, više puta povisuju otkupne cijene.

Po kojim cijenama su mljekare u Sloveniji plaćale mlijeko proizvođačima posljednjih godina uočljivo je iz ove tabele:

God.	prosječna cij. d/l	index	otkupna cijena			
			društ. sekt.	index	priv. sekt.	index
1960.	29,72	100	34,10	100	28,10	100
1861.	33,50	113	39,50	115,8	30,43	108
1962.	37,50	126	44,30	130	32,22	114,6
1963.	44,50	149,6	51,00	149,5	38,70	137,6

Otkupna cijena je u god. 1963. prosječno povišena za 18,7%. Za društveni sektor povišenje je iznosilo u toku godine 15,15%, a za individualne proizvođače 20,5% prema god. 1962.

Ipak ovakva promjena otkupnih cijena nije prouzrokovala povišenje obima otkupljenih količina mlijeka u Sloveniji, što znači, da treba poduzeti značajnije mjere i obezbijediti takve ekonomske uslove, koji bi bitno pa i hitno promijenili sadašnje stanje.

Mljekarska poduzeća u Sloveniji u god. 1963. otkupila su u prosjeku mlijeko sa 3,83% masti. Mlijeko s društvenih imanja imalo je prosječno 3,96% masti — zbog utjecaja krava jersey pasmine (do 5,8% masti), dok je mlijeko individualnih proizvođača imalo prosječno 3,67% masti.

Otkupljene količine mlijeka u ovoj godini bile su upotrebljene u mljekarima ovako: za konzum u svježem stanju — 47,1 mil. l (56,4%), za preradu u mlječne proizvode — 36,4 mil. l (43,6%).

Od ukupne količine mlijeka za konzum, za potrebe u Sloveniji utrošeno je svega 36 mil. l, na tržište SR Hrvatske plasirano je 5,333.000 l mlijeka (povećanje za 14,3%), dok je izvoz u Italiju isto tako povišen za 21,5% i iznosio je ukupno 5,7 mil. l u vrijednosti od 281,560.000 d.

Pošto su količine prodanog svježeg mlijeka povećane u odnosu na god. 1962. za 13,1%, a ukupan obim otkupa bio je isti, smanjila se proizvodnja mlječnih proizvoda za nekih 8,3%.

Proizvodni kapaciteti mljekarskih pogona bili su u god. 1963. iskorišteni tek za 59,5%, što je pored povišenja otkupnih cijena mlijeka prouzročilo i porast prodajnih cijena mlijeka i mlječnih proizvoda.

Prema nepotpunim podacima koje je obradilo Poslovno združenje za mlekarkstvo u Ljubljani, obim proizvodnje i prosječne prodajne cijene proizvoda u mljekarama SR Slovenije bile su u prošloj godini:

Vrsta proizvoda	količina (kg, l, t)	index (1962 = 100)	prosj. prod. cij. d/kg, l	index (1962 = 100)
1. paster. mlijeko				
u bocama	27,225.000 l	112	64,80	116,5
2. mlijeko u prahu	872.957 kg	128	520—550	115—122
3. jogurt	1,412.000 l	128	30,22 (0,25 l)	108
4. maslac (I)	768.159 kg	81,9	927,50	115,2
5. maslac (II)	43.276 „	31	884	112
6. tvrdi i polutvrđi				
sirevi:	1,420.033 „	97,75	—	—
ementalac	343.353 „	86,8	667,5	111,5
grojer	429.186 „	123	615	115,3
trapist	332.173 „	77,8	542	114,7
gouda	180.470 „	147	598	119,6
edamac	36.400 „	37,8	558	104,2
tolminski sir	69.988 „	108,7	608	124
posavski sir	15.408 „	—	640	—
parmezan	13.060 „	162	1.000	91
7. meki sirevi:	44.986 „	83,5	—	—
gorgonzola	21.692 „	110,8	744	106,2
bel paese	18.517 „	77,1	712	109,3
romadur	8.560 kom	171	105	105
kvargli	59.958 „	72,5	24	109
8. topljeni sir	95.764 kg	59,7	526	112,8
9. svježi sir	205.909 „	65	148	108,8
10. vrhnje	441.290 l	111,6	415,50	101,3
11. mlječni sladoled	7,168.300 kom	139,5	25,50	121,4
12. kondenz. mlijeko	33.213 kg	—	425	—
13. mlječni šećer	14.174 „	—	500	—
14. kazein za prod.	47,5 t	84,5	650	125
15. kazein ljepila	495 „	105,3	530	104,5
16. jugolit	101,3 „	119,2	1.270	106
17. sint. ljepila	167 „	—	125—610	—

Pored toga mljekarski pogoni su prodali proizvođačima: 4,94 mil. l obranog mlijeka (a 10 — 20 d), 589.000 l stepke (a 2,5 — 10 d) i oko 7 mil. l sirutke (a 0,50 — 4 d).

Iz ovog je pregleda uočljivo smanjenje obima proizvodnje mnogih mlječnih proizvoda, naročito sireva; a rezultat toga je povećanje plasmana svježeg pasteuriziranog mlijeka i stagnacija otkupa. Ovi momenti uzrokovali su i promjenu u

prometu mlječnim proizvodima Slovenije s ostalim republikama. Naime, za opskrbu našeg tržišta znatno se povisio obim nabavka mlječnih proizvoda iz drugih republika i to samo preko mljekara. U druge republike naše su mljekare prodale 38, 1 t maslaca, a nabavile 243 t (povišenje za 6,2% od god. 1962.). Isto tako smanjena je prodaja sireva u druge republike, koja je iznosila 103,8 t, a nabavljeno je 240 t (index 188 — 1962.). Činjenica, da se index plasmana izvan Slovenije, kod maslaca u god. 1963. smanjio na 53,7, a kod sireva na 53, jasno ukazuje na deficitarnost ovih proizvoda u Sloveniji.

Pored ovakve situacije donekle se počelo krajem godine izvozom sira u Italiju. Izvezli smo 36 t sira (tip tolminskog sira) u vrijednosti od 16.9 mil. Lt.

Cijene mlijeka i proizvoda prilično su u prošloj godini povišene, naročito mlijeka, maslaca i sireva. No, ipak nivo povišenja gotovo svih proizvoda u prosjeku nije dostigao nivo povišenja otkupnih cijena mlijeka (18,7%), što je razumljivo, jer su cijene bile pod kontrolom. No, ipak je nivo cijena proizvoda u trgovačkoj mreži (na malo) u mnogim slučajevima suviše visok. Pošto marža za trgovačka poduzeća nije utvrđena, u nekim slučajevima cijene su bile i preko 40% više od grosističke cijene kod mljekara.

Najbitniji problem koji postoji na tržištu mlijekom svakako je pitanje reguliranja otkupnih cijena. Ovo će pitanje regulirati obim tržišne proizvodnje na društvenom, pa i individualnom sektoru. Za ove proizvođače trebalo bi u saveznom mjerilu odrediti minimalne otkupne cijene, koje bi morale biti realno usklađene s otkupnim cijenama goveda.

Mljekarskoj industriji trebalo bi omogućiti slobodno formiranje cijena mlječnih proizvoda, što bi pojavom konkurencije na tržištu omogućavalo snižavanje cijena, a istovremeno i postizanje bolje kvalitete tih proizvoda i proširenje asortimana za tržište.

Nekoliko podataka iz Izvještaja Kantonalnog centralnog ureda mljekarske kontrolne i savjetodavne službe Rütli - Zollikofen

Iz Švicarskog mljekarskog lista (Schweizerische Milchzeitung) br. 11/64. donosimo u nešto skraćenom opsegu sadržaj gornjeg izvještaja, koji je izišao pod naslovom »Für sie gelesen«.

U Švicarskoj inspektori kontroliraju mljekare kod kojih proizvodnja ne zadovoljava, ali također i one, koje nakon stanovitog prekida obnove rad. Ispitivanje se vrši u laboratorijama mljekara, a kada to nije moguće u posebnom laboratoriju.

U tri izvještajne godine obavljeno je 676 potpunih sirarsko-tehničkih kontrola sirana. Najviše se ispitala kiselost u mlijeku i siru. Konstatirano je da se normaliziranjem kiselosti mlijeka u kotlu i siru ne postizavaju uvijek dobri proizvodi, jer kiselost nije jedini iako važan faktor u procesu sirenja.

U izvještajnom periodu istraživani su pH 3755 sireva 24 sata nakon proizvodnje. U mnogim mljekarama su varijacije pH bile važan putokaz za tok vrenja u siru. Radi toga poslovođe s uspjehom polažu veliku važnost na pH kontrolu. Izgleda da je važno da poslovođa zna za svoju siranu optimalan pH. U nekoliko sirana često je kroz dulje vrijeme konstatiran ekstremno visok pH (nekih 5,4), a da su proizvodi bili dobri i čak odlični. Ali ne smijemo smetnuti s uma da je u ovim partijama bilo sporadično kod pojedinih sireva pojave truleži.